

Nr 63.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till telefonstationsbyggnad i Trollhättan; given Stockholms slott den 19 februari 1943.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Gustaf Andersson.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 19 februari 1943.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Andersson.

I skrivelse den 2 september 1942 anmälde telegrafstyrelsen sin avsikt att hemställa om anvisande av medel för budgetåret 1943/44 till uppförande av en telefonstationsbyggnad i Trollhättan.

Sedermera har styrelsen i skrivelse den 27 januari 1943 framlagt utredning och förslag i ämnet.

Innan jag redogör för innehållet i styrelsens sistnämnda skrivelse, får jag erinra om följande.

Telefonstationen och postkontoret i Trollhättan äro var för sig inrymda i förhyrda lokaler. För båda trafikanstalterna har länge förelegat behov av utökade lokaler. Ett första steg för lösandet av lokalfrågorna togs år 1939, då riksdagen, på förslag av Kungl. Maj:t i nämnda års statsverksproposition (kapitalbudgeten: bil. 4, punkten 23), för budgetåret 1939/40 anvisade ett reservationsanslag av 60,000 kronor för inköp av två i hörnet av Polhemsgatan (utmed Karl Johans torg) och Österlånggatan belägna tomter nr 6 och 7 i kvarteret Mercurius i staden. Avsikten med inköpet var att vid lämplig tidpunkt å tomtmarken uppföra en telefonstationsbyggnad, som tillika skulle inrymma lokaler för postkontoret.

I sin nu förevarande framställning erinrar *telegrafstyrelsen* till en början, att styrelsen i skrivelse den 10 november 1939 hemställt om anvisande för budgetåret 1940/41 av ett anslag av 436,000 kronor till uppförande enligt ett skrivelsen bilagt förslag av en telefonstationsbyggnad i Trollhättan. Styrelsen hade i skrivelsen anfört, att telefonstationen vid normal abonnentökning beräknats kunna bibehållas i de dåvarande lokalerna intill den 1 oktober 1947. Styrelsen hade emellertid haft klart för sig, att den snabba industriella utvecklingen i staden kunde komma att framtvunga en ny telefonstation före nämnda tidpunkt. Abonnenttillströmningen hade också ökat i sådan takt, att de befintliga stationsanordningarna beräknats vara tillräckliga endast till omkring årsskiftet 1942/1943. Därför hade styrelsen sett sig nödsakad att tidigare än som ursprungligen avsetts göra framställning om medel till telefonstationsbyggnadens uppförande. Framställningen hade emellertid icke föranlett något förslag till riksdagen.

På grund av knappheten på material och arbetskraft samt inträdda förhållanden i övrigt hade styrelsen ansett sig icke böra hemställa om medel till stationsbyggnadens uppförande att utgå under något av budgetåren 1941/42 och 1942/43. Detta uppskov med byggnadsarbetet hade möjliggjorts därigenom, att provisoriska anordningar monterats å telefonstationens växelbord. Genom denna åtgärd hade ytterligare ett antal abonnenter kunnat mottagas. Möjligheterna att genom provisorier öka stationens kapacitet vore emellertid begränsade. Med anlitande av de nödfallsåtgärder, som stode till buds, ansåge styrelsen dock att stationen skulle kunna mottaga nya abonnenter, intill dess en ny station hunne färdigställas i den planerade nya byggnaden, detta under förutsättning att byggnadsarbetena påbörjades år 1943 och finge bedrivas i normal takt. Uppförandet av byggnaden kunde således icke längre uppskjutas.

Från generalpoststyrelsens sida hade även framhållits, att det vore av stor vikt, att postverkets lokalfråga snarast bringades till sin lösning.

Utvecklingen av telefonrörelsen i Trollhättan belyses av följande, av telegrafstyrelsen upprättade tablå.

Vid ingången av år	Antal lokal- ledning	Antal huvud- abonnemang	Antal telefon- apparater
1934	977	963	1,273
1937	1,156	1,137	1,482
1940	1,539	1,504	2,109
1941	1,610	1,575	2,282
1942	1,736	1,705	2,454
1943	1,873	1,838	2,741

Det av telegrafstyrelsen år 1939 framlagda förslaget till telefonstationsbyggnad å de förvärvade tomterna i kvarteret Mercurius hade avsett uppförande av en mot Polhemsgatan liggande byggnad i tre våningar. Salen för de automatiska stationsanordningarna hade enligt förslaget avsetts att inrymmas i översta våningen. För att bereda dessa anordningar säkrare skydd mot skadegörelse genom anfall från luften hade styrelsen emellertid nu ansett lämpligt att förlägga automatstationssalen och lokalen för korskopplingen i byggnadens källarvåning. På styrelsens uppdrag hade arkitekten Y. Ahlborn i Stockholm omarbetat ritningarna och därvid beaktat detta förhållande.

För att tillgodose telegrafverkets och postverkets föreliggande lokalbehov skulle, fortsätter styrelsen, med den förändrade planläggningen en byggnad i två våningar vid Polhemsgatan mot Karl Johans torg och en flygelbyggnad i en våning vid Österlånggatan vara tillfyllest. Sedan det kommit till stadens kännedom, att telegrafstyrelsen planerade att uppföra byggnaden i endast två våningar mot Karl Johans torg, hade emellertid stadens drätselkammare den 3 oktober 1942 tillskrivit chefen för kommunikationsdepartementet rörande storleken av den planerade byggnaden. Drätselkammaren hade därvid anfört följande.

Ifrågavarande nybyggnad kommer enligt av kammaren inhämtade uppgifter att mot Karl Johans torg erhålla en höjd av två våningar. Med hänsyn till våningarnas höjd kommer dock hushöjden att bli densamma som för ett vanligt bostadshus i tre våningar. Den intilliggande, Trollhättans sparbank tillhöriga tomten är avsedd att bebyggas med ett hus om fyra våningar. Den låga hushöjden hos telegrafstyrelsens nybyggnad kommer att synnerligen menligt inverka på stadsbilden.

Ur skönhets synpunkt är det för staden ett betydande intresse att kvarteret Mercurius blir bebyggt utmed Karl Johans torg med byggnader av samma höjd. På grund av kvarterets bebyggelse i övrigt kräves, att åt byggnaderna utmed torget gives en hushöjd av fyra bostadvåningar.

För stadens förvaltning råder en synnerligen svår lokalbrist. Om nuvarande kristid icke inträffat, hade staden säkerligen redan tillbyggt stadshuset. Med hänsyn till rådande tidsläge torde staden icke kunna erhålla erforderligt lån för uppförande av förvaltningsbyggnad. Lokalfrågan kräver dock, såsom stadens revisorer jämväl påpekat, sin snara lösning. Kammaren anser det synnerligen önskvärdt att en undersökning verkställas om möjligheten att förhyra förvaltningslokaler i telegrafstyrelsens nybyggnad. Enligt av stadsarkitekten verkställd utredning är nybyggnaden av sådan omfattning att, därest den förses med en tredje våning, i densamma kunna inrymmas erforderliga lokaler för byggnadskontoret, elektricitetsverket och byggnadsnämnden.

Drätselkammaren hade hemställt att, därest överenskommelse kunde träffas mellan telegrafstyrelsen och Trollhättans stad, medgivande måtte lämnas till att telegrafverkets ifrågavarande nybyggnad försåges med en tredje våning och att i nämnda våning inreddes lokaler för att uthyras till Trollhättans stad som förvaltningslokaler.

Med anledning av denna framställning och efter förhandlingar med staden hade, anför telegrafstyrelsen vidare, ett alternativt förslag uppgjorts, vilket innefattade byggnadens utökande med en våning mot Karl Johans torg. Förslaget åskådliggjordes å vid styrelsens skrivelse fogade ritningar. Enligt detta förslag inrymde byggnadens källarvåning huvudsakligen väljarsal, korskoppling, batterirum, skyddsrum och lokaler för centraluppvärmning. Till bottenvåningen hade förlagts lokaler för postkontoret samt förråd och personalrum för telegrafverket. Våningen 1 tr. upp innehölle lokaler för telegraf- och telefonstationens administrativa del samt telefonsal. Våningen 2 tr. upp inrymde lokaler, som vore avsedda för uthyrning till Trollhättans stad.

Byggnadsnämnden i Trollhättan hade yttrat sig över de båda alternativa förslagen och därvid på det bestämdaste avstyrkt, att byggnaden mot Karl Johans torg utfördes i endast två våningar.

Jämväl byggnadsstyrelsen hade granskat de båda förslagen och funnit det väl motiverat, att höjden å telefonstationsbyggnaden anpassades efter den intilliggande nybyggnaden. I övrigt hade från byggnadsstyrelsens sida endast framförts förslag till ett par detaljändringar rörande fasaderna, vilka komme att beaktas vid uppgörande av slutliga ritningar.

Generalpoststyrelsen hade godkänt de föreliggande ritningarna, i vad de avsåge lokaler för postverket.

Telegrafstyrelsen anför vidare, att enligt en inom byggnadsstyrelsen uppgjord kalkyl byggnadskostnaderna skulle uppgå för tvåvåningsalternativet till 570,000 kronor och för trevåningsalternativet till 670,000 kronor. Till kostnaderna skulle i båda fallen komma 30,000 kronor för anläggande av en ny avloppstunnel.

Telegrafstyrelsen hade överenskommit med Trollhättans stad att, under förutsättning att statsmakterna godkände det större förslaget, uthyra förvaltningslokaler åt staden i den planerade byggnaden för en tid av 10 år och mot en årshyra av 10,000 kronor. Dessutom skulle staden ersätta telegrafstyrelsen självkostnaden för lokalernas uppvärmning samt bestrida invändigt underhåll.

Under hänvisning till vad sålunda upplysts framhåller telegrafstyrelsen, att den våning, som skulle upplåtas till staden, gäve en tillfredsställande avkastning å de till 100,000 kronor beräknade byggnadskostnaderna för våningen. Vidare utgjorde våningen en lämplig reserv, som telegrafverket framtiden med säkerhet kunde behöva taga i anspråk. På grund härav och då tvåvåningsalternativet skulle komma att synnerligen menligt inverka på stadsbilden, ansåge sig telegrafstyrelsen höra förorda utförande av byggnaden enligt trevåningsalternativet.

Styrelsen hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för uppförande av telefonstationsbyggnad i Trollhättan för nästkommande budgetår anvisa ett investeringsanslag av 700,000 kronor.

Efter under hand given anmodan har inom telegrafstyrelsen verkställts en beräkning rörande hyresvärdena för de olika lokalerna inom den nya telefonstationsbyggnaden. För telegrafverkets och postverkets lokaler skulle dessa värden utgöra tillhoppa 41,100 kronor. Med tillägg av stadens hyra för den översta våningen skulle alltså den totala beräknade hyresinkomsten bliva 51,100 kronor. I beloppen ingår ej värmekostnad och ej heller kostnad för invändigt underhåll, som för postlokalerna skall bestridas av postverket och för stadens lokaler av staden. Den uppskattade hyresinkomsten motsvarar omkring 6.7 procent av totala anläggningskostnaden enligt trevåningsalternativet, vilken kostnad inklusive köpeskillingen för tomtmarken beräknats till 760,000 kronor.

1940 års civila byggnadsutredning har i utlåtande den 10 februari 1943 framhållit, att utredningen vid granskning av de till trevåningsförslaget föreliggande ritningarna funnit förslaget i fråga om utrymmesstandard i huvudsak överensstämma med vad utredningen tidigare förordat beträffande lokaler av motsvarande slag. Åt telegrafkommissariens rum hade visserligen givits en något större yta än vad som med hänsyn till arbetets art kunde anses skäligt, men då rumsmåttet syntes betingat av plantekniska skäl, ville utredningen icke framställa någon erinran.

Emot utformandet av byggnadsföretagets tredje våning har utredningen förklarat sig icke hava något principiellt att erinra. Emellertid syntes rumshöjden utan olägenhet kunna minskas från 3:10 till 2:80 meter. Med eventuellt någon höjning av taklisthöjden syntes ökade möjligheter för en framtida inredning av vinden för kontors- eller liknande ändamål kunna ernås. Under sådana förhållanden vore det välbetänkt att inom trapphuset bereda möjlighet för att i framtiden eventuellt inmontera hiss.

De uppgivna byggnadskostnaderna ha icke givit utredningen anledning till erinran.

Såsom telegrafstyrelsen i sin redogörelse framhållit är telefonstationen i Trollhättan så fullbelagd, att åtgärder inom kort måste vidtagas för att bereda stationen ökade utrymmen. För postkontoret i staden torde jämväl behovet av rymligare lokaler vara så stort, att det bör tillgodoses utan uppskov.

I likhet med telegrafstyrelsen och generalpoststyrelsen anser jag, att de föreliggande lokalfrågorna lämpligen böra lösas genom uppförande av en telefonstationsbyggnad, inrymmande lokaler även för postkontoret, å de för ändamålet år 1939 inköpta, vid Karl Johans torg och Österlånggatan belägna tomterna nr 6 och 7 i kvarteret Mercurius.

För att tillgodose trafikanstalternas eget lokalbehov skulle en byggnad i två våningar mot Karl Johans torg med en flygelbyggnad i en våning utmed Österlånggatan vara tillfyllest. På skäl, som i ärendet framförts till stöd för förslaget att uppföra byggnaden mot Karl Johans torg i tre våningar och

*Departements-
chefen.*

tills vidare uthyra den tredje våningen till Trollhättans stad, vill jag dock tillstyrka en sådan utvidgning av byggnadsprogrammet.

Kostnaden för det av mig sålunda förordade byggnadsföretaget skulle enligt av byggnadsstyrelsen verkställda beräkningar uppgå till 700,000 kronor. Då köpeskillingen för tomtmarken uppgått till 60,000 kronor, skulle telefonstationsbyggnaden alltså draga en sammanlagd kostnad av 760,000 kronor. Telegrafstyrelsen har uppskattat de årliga hyresintäkterna av byggnaden till 51,100 kronor, vilket innebär en förräntning med omkring 6.7 procent å investeringsbeloppet. En sådan avkastning är måhända enligt allmänna förräntningsgrunder väl låg, men den torde i detta fall böra godtagas med hänsyn till de ändamål, som byggnaden huvudsakligast skall tjäna, och till föreliggande omständigheter i övrigt.

De uppgjorda ritningarna ha i stort sett icke givit mig anledning till erinran. Jag förutsätter emellertid, att de av byggnadsstyrelsen och civila byggnadsutredningen gjorda påpekandena bliva i huvudsak beaktade vid utarbetande av definitiva ritningar. Vid slutligt övervägande av frågan örn lämplig rumshöjd i byggnadens tredje våning torde hänsyn böra tagas till möjligheterna att i en framtid utnyttja våningen för telegrafverkets eget behov.

Med återopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, alt Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Telefonstationsbyggnad i Trollhättan* för budgetåret 1943/44 å kapitalbudgeten under rubrik Statens affärsverksfonder, Telegrafverket, anvisa ett investeringsanslag av kronor 700,000.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Nils Hellenius.